

ביום את הביצוע המהיר, התכליתי והנמרץ, עליידי גריי רתו לביצה של מלל ותאוריות.

ה ביצועים גרם, שקל מהרה יאבד זה"ל אותם קריטריונים ומעצורים פנימיים שנמצאו בו (בלתי מספיקים ככל שהיו), לבקרה אובייקטיבית של העשייה. האינסטינקט הרפלקסי, הדיעה הקדומה והפיתוח בשיטת "שלוף" וחתת ההתפתחות וההתקדמות, האיטיות, ההדרגתיות הקשות יותר, שאילצו להקדים שלבים של מחשב, עיון ובחינה, גישה היישוב.

אין להכחיש כי הגישה הביצועיסטית קצרה כמה הצלחות גדולות וחשובות מאד, בעיקר בעידן מטכ"לות משה דיין ועלידו. מכותה התאפשרו הפכת זה"ל, במכה אחת, מצבא רגלי, דפנסיוני והססני, לצבא התקפי ודבק במטרה; ושיריון כוחות ולוחמת היבשה. כן היו — ובמידה מסוימת אף נמשכות — התקדמות משמעותיות וחשובות כמעט בכל תחום מיקצועי מוגדר, כשלעצמו, תוך שהאנשים ומערכותיהם הביצועיות, הפועלים בו או המוסקרים עליו, משתפרים ומתמחים בתפקידיהם המסויימים. ניתן להגדיר תופעה זו כשיפור "מיקצועני" מתמיד — שהוא חיוקן והתקדמות כושר הביצוע הטכני של ה"שיריים", בין אם אלה יחידות טנקים, גדודי תותחנים, גורמי חינוך, יחידות החי"ר או בסיסי המזון.

אך במקביל נוצר והתפתח בגלל הביצוע עיון, התהליך הניגודי של נסיגה ברמה האינטימית והמקצועית. זו התבטאה בפיתוח גובר והולך בחשיבות ובהשפעה של המחשב הצבאי הלימודי, הפיתוח התאורטי והביסוס התורתי למעשה; נעשה (ואחריכך, אם בכלל) נשמעו פשוטו כמשמעו.

מזלנו הוא, שתהליך זה לא היה שלם וטוטאלי. חיל-האוויר, כמדומה, נפגע ממנו פחות, אולי מפני שניבנה מלכתחילה על יסודות "זרים" והתפתח עליהם בנפרד; וכמותו, לפחות במידה מסוימת, גם חיל-הים, ביבשה, המושיע הגדול היה ישראל טל. הוא התרכז אומנם במיגר זה, הפרטי של (חיל-השיריון), אבל במיסגרתו ולצרכיו "מיקצועניים" בנה גם תשתית מושגית ותורתית, אשר למרות שאיננה כלילי-שלמות, בכל זאת היתה כה יעילה ומקרינת-השפעה, עד שפרינסה את כוחות ולוחמת היבשה בכללם — והבטיחה כי ייבנו, יוכשרו למילחמה ואף יילחמו בפועל באופן שהיה יעיל דיו לאפשר יצירת

ה"מפעלים" הללו, בעיקרם, הרבה יותר מטיח חיצוני מגבירה העובדה שכל כוח-האדם הנוסף נשפך לתוך מיט-גרות קיימות, ואין להבחין בכל שינוי ותקוון מיבני או אירגוני עקרוני.

לדוגמה, חיוקן עוצמת החי"ר, אין ספק בליבי, כי רא"ל גור, כאיש-חי"ר ותיק, יודע ומבין היטב כי הדרך האחת והיחידה להיגבור אמיתי ומשמעותי של עוצמת הרגלים הצה"לית היא זו שהותוותה בסידרת המאמרים על החי"ר, שפורסמה בעיתון זה ופורטה בעיקר ב"מחדל החי"ר החום" (העולם הזה 2039). עיקריה הם: ביטולו המוחלט של החרמ"ש החש"י והעברתו כולו, כגוף וגם כפונקציה, לחי"ר הייעודי; הקמתה המיידית של חטיבת "חי"ר חום" (כמו גזנוני; להבדיל מה"האדום" המוצנח) סדירה — דבר אשר, טכנית יכול להיעשות כעת

בצה"ל מהיום למחר; והקמת חטיבות-המשך "חומות" במילואים, אשר תהיינה קשורות לחטיבת-המוצא הסדירה וניזונות ממנה, בקוויה הכלליים של שיטת ה"רגימנט" (החי"ר) הבריטית ועל-פי הדוגמה, המוצלחת-מאד לעניין זה, של הצנחנים.

אבל לא שמענו ולא מצאנו אפילו ברמז, שהולכים בדרך זו.

לכן, כבר על הסף ובדא כל בדיקה נוספת, ניתן לקבוע באורח ודאי, שג, התוספות, הגיוני סיום וההסכמת אשר התפוחו את שורות החי"ר למינהו בצה"ל, הוסיפו אך מעט, אם בכלל, לעוצמתו האמיתית. כלומר, הרחבת מיספר היידי החי"ר, כשנעצמה, אין בה משום שינוי יסודי במצב בו נמצא זה"ל כיום-הכיסופורים, שעה שסדרה-הכוחות שלו כגד היילים שנחשבו, פורמלית, "רגלים", בכמות גדולה מאד, אשר די היה בה והותר לספוק כל צרכיו.

אלא שרובם היו רגלים רק בשם. אך חלק קטן מהם — אלה המכונים בצה"ל, משומ"מה, בתואר המטעה "חי"ר מעולה" (חי"ר מ) — היה חי"ר ראוי לשמו וברי-תועלת; ולכל צורך מיבצעי מעשי, אכן סבל זה"ל ממח"סור בחי"ר, שהיה כה כרוני וקריטי, עד שבצדק נחשב אחת המיגרעות החמורות והמזיקות של כוחות-היבשה שלנו, ובלתי-מתם.

"מסעיה-התעוררות" של גיוס-השוליים ו"הסבה" חפוזה של מילואימניקים אינם נראים, כשלעצמם יעילים ומר-יעילים. גם השפעתם על המוראל הלאומי איננה חיונית, משום היווצרות הרושם, שכבר הגענו לתחתית החבית וכל שנותר לנו הוא רק צעדים מפוקפקים ונו-

שטר זה הוא, כמובן, חסרי-כסוי לחלוטין, כבר מרגע נתינתו — ואין כנות-ההשטר עצמם היוזעים זאת. אם כל שיעלה בידו רא"ל גור, בתחום זה, בשנה שעוד נותר רה לו, יהיה רק עיצור תהליך ההידרדרות התורתית של זה"ל ותחילת הנעתו בכיוון הנגדי, החיובי, יירשם לזכותו שעשה מעשה רב. אם עוד יעלה בידו להשיב את היצירה התורתית בצה"ל לרמה של אמצע שנות ה-50' (שאומנם לא היתה גבוהה במיוחד, אבל היתה מעולה יותר, ללא כל השוואה, מן הרמה הנוכחית), יגדל שיבחו עוד יותר, על שנפח רוחניים כמה שהפך פגר מת.

התורה והפיתוח התורתי, כתהליך קבוע ובלתי-נפסק, הם המכשיר הטכני היסודי הייחודי, להקמת כוח צבאי ודהפעלתו.

השני הוא, כמובן, מיכלול האנשים הנכונים. שני אלה קשורים ומותנים זה בזה: האנשים הטובים ביותר אינם יכולים ליצור יצירות טובות, בלא שהקדימו מחשבה לפעולה — ואינם יכולים לקוות שיצירתם תאריך ימים וגם תוכל להמשיך ולהתפקד בתוך מצבים משתנים, בלא שיפרטו את עקרונות הכללי המיבנה, האירגון והפעולה; כך שלבאים אחריהם, וגם להסעצמם תימצא תשתית מת-אימה, שעליה ובאמצעותה ייבדקו, יבוררו וייקלטו נתון-נים והשפעות חדשים, בלא לפגום בהצטברות הניסיון — ובלא שכל שינוי או התחדשות הנסיבות יכתיבו יצירה א-דיהוק מאסס, בחינת יש מאין.

התורה, מצידה, אינה יותר מפיסת-נייר כתובה, עד שאין באים האנשים המתאימים ומיישמים אותה — ובעצם, אפילו אי-אפשר שתיווצר, אלא עליידי אנשים המסוגלים ומוכשרים לכך.

אנשים — או "כוח-אדם" — הוא, כידוע, הנושא

הקריטי בכל צבא; והומרת הבעייה בצה"ל רבה במיוחד, מפני מגבלות משאביו. אבל זוהי רק הצייה-אמת, מפני שהשפעת צימצום המשאבים לובשת אצלנו את חומרתה המיוחדת הנוכחית, בעיקר מפני שאופן ניצולם עליידי זה"ל, לצרכיו, הוא כישלון ממושך ורבי-ממדים, שפירו-תיו הבאושים נראים לעין, ואין רוצים או מסוגלים לעשות דבר לתקוון.

מאותם משאבים נתונים שד כח-האדם יוכד צה"ל להפיק כמות גדולה יותר, הרבה יותר, של "נוצר מועיל" — כלומר, שד עוצמה צבאית, הנובעת, בין השאר, גם כיותר מיס-גרות, יותר אנשים לוחמים, יותר יחידות ועוצי-כות; וכך אלה, גם בטיב גבוה יותר.

לכן, אין כל מקום או צורך להתפעל מן הסטטיסטיקות המלמדות כי, מיספרית, תפח זה"ל בכך-וכך ראשים נר-ספים, בכל הנוגע לגיוס נוער-שוליים ול"הסבות" של מילואימניקים מינהלתיים, ו"קאליקערים" למיניהם החיילים קרביים, איננו בטוח אם, בחשבון סופי, תועלתם שווה לגיוקם.

איכות הקצונה בצה"ל

רחוקה מלהיות

משביעת-רצון

אשים של קירצוף הפסולת השקועה בקרקעיתה. להשקפה זו אין צידוק — אבל יש הסבר: כאשר הממונים על ניהול משאבי כוח-האדם בצה"ל ועל בניין-הכוח (בהסתמך על אספקת כוח-האדם), אינם מסוגלים לפיתרונות איכותיים — אם ובמידה שפיתרונות כאלה יודעים וגם מוכנים להם, ובזאת אני מספקס — הם נגררים בעל-כורחם לישועות, המתגלמות בהתנפחות כמור-יתמי-מספרית, לאחר-מכן עוד באים הפיקחים שבהם ומארגנים אידיאולוגיה שלמה, שאיננה רק מצדיקה גישה זו, אלא אף מחייבת אותה (ראה "תתי-ערביזיה של צה"ל", העולם הזה 2058).

ה דברים האחרונים מביאים אותנו אל הנושא היסודי המוגדר, שבו צריך היה רא"ל גור לטפל ולשפר, קודם ומעל לכל דבר אחר, מפני שממנו מתחיל ובו נסגר מעגל-הקסמים שבו נכלא זה"ל — או כלא עצמו — מעת שהפכה ה"שיטה" הביצועיסטית תורת-חינוך (תוך שגם חיוקה ומיסדה הרבה מליקוייו הבסיסיים, שניטי-עו בו בגילגוליו הקודמים).

כונתי לאיכות אנשי צבא-הקבע — וביתר דיוק, לאופיה, טיבה ותוצריה של אותה מערכת מושגית, המיי-שמת בצורת מערכת מוסדית ונוהלית מסוימת, אשר היא הבוררת את אנשי-הקבע, מחנכת ומכשירה אותם, ומח-ליטה על שיבוצם וקידומם. בלא שאפוזת משהו ממישקלם של גורמים-משפיעים ומרכיבים אחרים, שאינם נופלים מגורם זה בחשיבותם היחסית או המוחלטת, ברור כי איכות הקצונה — כלומר, תכונותיה ושרייה החברתיים והמיקצועיים, כיישום של מערכות ערכים וכתוצר של מגוון בריה, חינוך, הכ-שרה, פיקוח וקידום — היא הגורם-המשפיע שמקומו בראש סדר-ההתניה לעניין בנייה-הכוח ויצירת עוצמה צבאית (כלומר, מתנה את הגורמים האחרים, מבחינת עיתוי ההשפעות ההדדיות, קודם משהם מתנים אותו). לכן זהו גם הגורם אשר שמורה לו, באופן קבוע, ראשות סדר-הקדימויות-לטיפול, לאותו עניין. נושא זה איננו זוכה תמיד לאיזכור או להדגשה, בעני-קר משום שכל צבא המכבד את עצמו דואג, דבר ראשון, (המשך בעמוד 37)

כל התספוח, הגיוסים

וההסבות הוסיפו רק

מעט לעוצמת צה"ל

עליונות מיבצעית ברורה על האויב, בממד היבשתי, ולהשיג ניצחונות טאקטיים חדר-משעיים בשדות-הקרב של מילחמות ששתי-הימים ויום-הכיסופורים. מה שברא טל והיקנה לכוחות היבשה וללחימתם, הוא מה שיש להם; ומה שיכח, לא הספיק או טעה — חסר, שכוח ומוטעה עד היום, עדיין לא קמו באנשי צה"ל, לטל ולמיפעלו, תחליף — או מחליף — ראויים, ואין נראים כאלה באוסף, גם לא תגלה עדיין מישהו בצה"ל, המסוגל לבקר באופן ראוי-להישמע — שלא לר-מר, משכנע — את התפיסות של טל, למרות שיש מה לבקר.

למו במוגזרים האזרחיים, גם בצה"ל הקף כבר מזמן ועבר תור עולותיה ותרומתה החיוני בית של ה"שיטה", ונתרנו בעיקר צדדיה הי-פחות-סימפטיים והשפעותיה השליליות.

הסימפטום המאפיין ביותר את הביצועים, כשיטת-חיים בצה"ל, מתבטא בהפיכתו לישימון רוחני כיום, ותאורטי; כלומר, בירידה הדרסטית שחלה בהחשבת היצירה התורתית בצה"ל, במידת ההזדקקות לה, בכמותה ובאיכותה. כיום, המאמץ התורתי שמפעיל צה"ל, וכן תפקותו של מאמץ זה ופירותיו הם כה עלובים, בהי-קפם ובמיגוונם כמו כטיבם ובמידת השפעתם, עד שמותר לקבוע כי בתחום זה מפגר צה"ל אחרי כל צבאות-הער-לם המשמעותיים; כלומר, גם אחרי צבאות ערב. המסקפק יכול לערוך השוואות בין היספרות התורתית של צה"ל לבין זו של צבאות ערב.

עדת אגרנט הירכתה לטפל בהיבטים התורתיים של הליקויים שגילתה בצה"ל, וגם העלתה השגות והמלצות, מאז שמענו, מפי הרמטכ"ל וכמה אלופים שיש להם נגיעה לפיתוח תורת, כי "נעשה רבות" בתחום זה. גם מנו, בכמה הזדמנויות, את המלצות ועדתי-אגרנט ועשו התחשבות בוכה-ליטירית, להוכיח שכולן טופלו והוגשמו, באחרונה אף נתבשרנו כי, "סיפרות ההדרכה, תורת המילחמה והאירגון של צה"ל עוברת כיום רוויזיה כללית. במיסגרת תוכנית שתימשך כשלוש שנים ייתכנו מחדש או יעורכנו, מן הקצה אל הקצה, כמה ספרים בסיסיים שונים" (ז. שין, הארץ, 20.1.77; המסתמך, לצורך זה, על מה שנאמר לו במטכ"ל/מ"ד).